

Lahıc misgərlik sənətinin izi ilə...

Lahıc əfsanələr, nağıllar diyarıdır sanki. Minillərin sınağınan də, bu gün də qədim misgərlik sənətinin ata ocaqlarından biridir. Dünyanın milyon illik yaddaşında Lahıcın - bu füsunkar aləmin öz izi var. Bu gün o izlə saysız-hesabsız sənətkarlar, misgərlik sənətini dünəndən bu günə daşıyan insanlar irəliləyir. Zaman vardı ki, dünyanın ən müxtəlif ölkələrindən uzanan yollar Lahıcda birləşirdi. Qədim səyyahları, tacirləri, gözəllik aşıqlərini lahıc ustalarının əlinin sığalından yaranan qeyri-adi dərəcədə gözəl mis qablar özünə cəlb edirdi. Bu gün də Lahıc öz simasını qoruyur. İndi də Lahıc Azərbaycanın misgərlik sənətinin pardaxlandığı, çiçəkləndiyi bir məkan kimi mövcuddur.

Özüm İsmayılıdan olsam da Lahıca barmaqla sayılacaq qədər getmişəm. Hər dəfə sıldırım yollarla üzü dağlara tərəf yol alanda sanki bu yolu birinci dəfədir gedirəm hissənə belənmişəm həmişə. Sıldırım qayalar öz qartal görkəmi ilə vahiməli salıb hər zaman məni. Amma gözəlliklərə addım-addım yaxınlaşdıqca o vahimə əriyib, yoxa çıxıb.

Rəhbərlik etdiyim Yeni Həyat İqtisadi-İnkişaf İctimai Birliyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə "Lahıc misgərlik sənətinin inkişaf perspektivləri ilə bağlı tədbirlərin təşkili" layihəsi çərçivəsində Lahıcın qədim misgərlik sənətinin bu günkü vəziyyətini geniş araşdırmağa imkan verir. Dediym kimi Lahıc nağıllar aləmidir sanki. Burada qədimliklə müasirliyin gerçək qurşağı formalaşıb.

Heç şübhəsiz ki, zamandəyişir, bu özünü bəzən milli-maddi

dəyərlərə yanaşmada da özünü göstərir.

Sirr deyil ki, illər əvvəl Azərbaycanın hər yerində, eləcə də, ölkə hüdudlarından kənarda yaşayan azərbaycanlıların evində mis qablar, məişət əşyaları olardı. Analar böyük sevgi və qürurla qızlarına verdikləri cəhizə mis qablar, evdə işlənən əşyalar da qoyardılar. Zaman-zaman mis qablar, əşyalar insanların məişət həyatında mühüm rol oynayırdı. Bu həm sağlamlıq baxımından insanlara fayda verirdi, həm də maddi irsin ailələr tərəfindən qorunmasına, nəsilərdən nəsillərə ötürülməsinə səbəb olardı. Xörəklər mis qazanlarda bişirdi və süfrəyə də mis qablarda verildirdi. Bu cümlələri yazarkən həmin səhnələr gözüm qarşısında canlanır. Mis qablar, məcməyilər, qazanlar, aşışüzenlər, sərniciələr, badyalar, dolçalar, satıllar, tərəzilər, səhənglər, daha nələr keçmir gözüm qarşısından. Bu gün o nümunələrə muzeylərdə rast gəlirik, təəssüf ki, məişətimizdə o qablara çox nadir hallarda təsadüf edirik. Təbii, dövr dəyişdikcə mis əşyalardan daha az istifadə olunmağa, bu da öz növbəsində misgərlik sənətinin əvvəlki önəminin itməsinə gətirib çıxardı. Bu gün mis qabda yemək bişirmək üçün ya gərək nənənin cəhizlərinə qarşı vəfalı olasan, ya da şimal rayonlarına üz tutasan. Məsələn, mən bu halın yenidən şahidinə çevrilmək üçün İsmayılının Lahıc qəsəbəsinə yol alacağam. Yeni ikinci yolu seçdim və bu yolda qarşılaşdığım bütün hadisələri, gördüklərimi inci kimi ipə-sapa düzəcəyəm. Üz tutdum İsmayılının Lahıc qəsəbəsinə. Gördüklərimi gələn yazımızda işıqlandıracağam.

İndi isə istəyirəm ki, Lahıc misgərlik sənətinin tarixinə diqqətinizi cəlb edim. Ənənəvi xalq sənəti olan Lahıc misgərlik sənətinin in-

I Yazı

kişafına, onun daha geniş areallara yayılmasına ciddi ehtiyac var. Azərbaycanın İsmayılı rayonunun Lahıc qəsəbəsində ənənəvi xalq sənəti olan, misdən qabların və müxtəlif məhsulların istehsalının tarixi çox qədimdir. Onu da vurğulayım ki, Lahıc misgərlik sənəti 2015-ci ildə YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezen-

tativ siyahısına daxil edilmişdir.

Lahıc Misgərlik sənətinin inkişafında ayrı-ayrı ustaların, ailə sərəcələrinin böyük rolu olub. Qədim çağlarda yaranan əsrlər uzununu formalaşan və böyük təkamül yolu keçən Lahıc misgərlik sənəti məşhur misgərlərin özləri və davamçıları tərəfindən yaşadılıb. Məlumatlara görə, Lahıcın məşhur misgərlərindən olan Əliyevlər sülaləsi, ilk dəfə bu sənətə 1725-ci ildən başlayıblar. Sözsüz ki, onlara qədər də bu sənətlə məşğul olan sənətkarlar, ustalar olub. Lakin onların adları tarixdə qalmayıb. Adları tarixdə qalmasa da, ələrinin sehrindən yaranan yüzlərlə sənət incisi nəsilən-nəslə ərmağan edilib. Lahıc Misgərlik sənətinin müxtəlif dövrlərdə daha yük-

sək səviyyədə inkişaf etdiyini əldə olunan maddi-mədəniyyət nümunələrinin, etnoqrafik materialların timsalında görə bilirik.

Ekspertlərə görə, Lahıc Misgərlik sənətinin intibah dövrü XIX yüzilliklə bağlıdır. Məlumatlardan aydın olur ki, XIX əsrdən başlayaraq Azərbaycanda Lahıc misgərliyin əsas mərkəzinə çevrilib. Həmin dövrdən başlanaraq Lahıcda külli

gəlmək mümkündür. XX əsrdə də Lahıc Misgərlik sənəti yaşadılıb. Lahıclı ustaların emalatxanasında yaranan bu əsrarəngiz nümunələr məişətin bəzəyinə çevirilib. Bu dövrdə də lahıclı ustalar misgərlik sənətini davam etdirib, onu övladlarına ötürüb.

Lahıc misgərlik sənəti XXI əsrdə özünün tamamilə yeni mərhələsinə qədəm qoyub.

Qeyd edim ki, 2010-cu il aprelin 19-da Lahıcda "Misgər-tənəkəçi" kursu açılıb. İlk kursu Lahıcdan olan 12 nəfər gənc bitirib.

Onlar qədim xalq sənətinin sirrlərinə yiyələnərək bu sənətin əbədi yaşayacağına böyük ümidlər yaradıb. Deyək ki, bu təlimin rəhbəri həm də bu sənətin bilicisi olan Nəzər Əliyev olub. İlk kursu bitirən gənclərin bir çoxu Lahıc Tarix-Mədəniyyət Qoruğunda işə düzəlib.

Qalanları işə qəsəbədəki sexlərdə bu sənətlə məşğul olurlar. Yuxarıda vurğuladığım kimi 2015-ci ilin noyabr ayında UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına Lahıc misgərlik sənəti təqdim edilib və həmin ilin dekabrın 3-də bu sənət UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezentativ siyahısına daxil edilib.

Lahıc misgərlik sənəti dekorasiyada, mədəniyyətdə, poçt markalarında da əbədləşdirilib. Onu da deyim ki, Lahıc misgərlik sənəti 2014-cü ilin dekabr ayında buraxılmış "Azərbaycan-Rumıniya birgə buraxılışı"na aid poçt markalarında təsvir olunubdur...

Layihənin növbəti saylarında Lahıc misgərlik sənətinin çağdaş nümayəndələri ilə görüşlərimizin, onların bu gün bu sənətin yaşadılması üçün göstərdikləri fəaliyyəti qələmə alacağam...

Ədil Ədilzadə